U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců Mgr. Petry Weissové a JUDr. Michala Mazance v právní věci žalobkyně: **S. L.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 12. 2015, čj. X, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 5. 2016, čj. 19 Ad 8/2016-25,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně JUDr. Aleně Porostlé, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti ve výši 3 900 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 7. 9. 2015, čj. X (dále jen „rozhodnutí správního orgánu prvního stupně“), zamítla žádost žalobkyně o invalidní důchod pro nesplnění podmínek stanovených v § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava ze dne 13. 8. 2015 nebyla žalobkyně shledána invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu její pracovní schopnost poklesala pouze o 15 %.

[2] Proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně podala žalobkyně námitky, které žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím zamítla a potvrdila rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. Žalovaná dospěla po přezkoumání celkového zdravotního stavu žalobkyně k závěru, že pokles pracovní schopnosti žalobkyně činí 60 %; podmínku pro vznik invalidity druhého studně podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění žalobkyně splňovala. Nadále však nebyla splněna podmínka získání potřebné doby pojištění v tzv. rozhodném období před vznikem invalidity, tj. získání alespoň pěti roků doby pojištění v posledních deseti letech před vznikem invalidity nebo

deseti roků doby pojištění v posledních dvaceti letech před vznikem invalidity (§ 40 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění).

[3] Žalobkyně se proti rozhodnutí žalované o námitkách bránila žalobou u Krajského soudu v Ostravě, který ji pro nedůvodnost zamítl. Shodně jako žalovaná měl za to, že žalobkyně nesplňuje zákonnou podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod podle § 38 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 40 téhož zákona.

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek Krajského soudu v Ostravě blanketní kasační stížností. V jejím doplnění, učiněném soudem ustanovenou zástupkyní, tvrdila, že splnila podmínku potřebné doby pojištění pro získání nároku na invalidní důchod. Pracovala od 27. 11. 1978 a po narození syna dne 12. 5. 1994 byla na rodičovské dovolené. Stěžovatelka žalované vytkla, že při výpočtu potřebné doby pojištění nepřihlédla k obdobím od 30. 3. 2009 do 10. 11. 2009 a od 14. 1. 2010 do 26. 9. 2012, v nichž byla vedena na Úřadu práce v Ostravě, pobočka Zábřeh; to doložila průkazem uchazeče o zaměstnání. Dále byla vedena na úřadu práce i v období od 26. 9. 2012 do 3. 10. 2013. Na základě uvedených skutečností stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že nemá důvod pochybovat o zákonnosti a objektivitě napadeného rozsudku a s právním názorem v něm uvedeném se ztotožňuje. Navrhla proto zamítnutí kasační stížnosti.

[6] V průběhu řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud zjistil ze sdělení ustanovené zástupkyně, že stěžovatelka dne 29. 1. 2017 zemřela. Jelikož soudní řád správní neobsahuje úpravu procesního nástupnictví účastníka v řízení, uplatní se v soudním řízení správním podle § 64 s. ř. s. přiměřeně úprava občanského soudního řádu.

[7] Jestliže účastník řízení ztratí po zahájení soudního řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, podle § 107 odst. 1 o. s. ř. soud posoudí podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením. Podle druhého odstavce téhož ustanovení, ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, její dědici, popřípadě ti z nich, kteří podle výsledku dědického řízení převzali právo nebo povinnost, o něž v řízení jde.

[8] Pro učinění závěru o možnosti pokračovat v řízení s procesním nástupcem je tak ve smyslu § 107 odst. 1 o. s. ř. především rozhodná povaha posuzované věci. Jak již Nejvyšší správní soud opakovaně ve své judikatuře vyslovil, práva a povinnosti pojištěnců vyplývající z předpisů o důchodovém pojištění jsou veřejnoprávní povahy a nelze na ně bez dalšího aplikovat obecnou (občanskoprávní) úpravu, nelze je převést ani postoupit na třetí osobu a přechod práv je možný pouze v případech zvlášť upravených těmito veřejnoprávními předpisy.

[9] Takovým je bezesporu případ upravený v § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, podle něhož zemřel-li oprávněný po uplatnění nároku na dávku důchodového pojištění, vstupují do dalšího řízení o dávce a nabývají nároku na částky splatné do dne smrti oprávněného postupně manželka (manžel), děti a rodiče, pokud s ním žili v době jeho smrti v domácnosti. Podmínka žití v domácnosti nemusí být splněna u dětí, které mají nárok na sirotčí důchod po zemřelém.

[10] Z výše citovaného ustanovení je zřejmé, že přechod nároku na osoby v něm vyjmenované přichází v úvahu jen v případě nároků na dávku uplatněných pojištěncem vůči plátci důchodu. Tak tomu bylo i v posuzované věci. Kasační soud již také dříve dovodil, že podle § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění lze postupovat nejen v případech, kdy k úmrtí oprávněného došlo v průběhu řízení správního, ale i tehdy stalo-li se tak v případech, kdy oprávněný zemřel v průběhu přezkumného řízení soudního (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 2008, čj. 4 Ads 70/2007-44).

[11] Vzhledem k uvedeným skutečnostem se Nejvyšší správní soud obrátil na dědické oddělení Okresního soudu v Ostravě za účelem zjištění možných procesních nástupců na straně stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti. Ze sdělení notáře JUDr. Hanuše Jelínka jako soudního komisaře zjistil, stěžovatelka zanechala dva syny, O. K., nar. X, bytem J. 14/20, O., a M. L., nar. X, bytem D. 305/45, O. Z úmrtního listu stěžovatelky, který kasační soud obstaral, se dále podává, že stěžovatelka byla rozvedená.

[12] Oba synové zemřelé stěžovatelky tak přicházeli v úvahu jako její potenciální procesní nástupci v řízení o kasační stížnosti ve smyslu § 107 odst. 1 a 2 o. s. ř. v návaznosti na § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Nejvyšší správní soud je proto vyzval ke sdělení, zda některý z nich žil se stěžovatelkou v den jejího úmrtí v domácnosti (a v případě O. K. také, zda nemá po zemřelé matce nárok na sirotčí důchod) a pokud ano, zda hodlají pokračovat v dalším řízení o požadované dávce. Uvedený přípis byl O. K. doručen dne 15. 6. 2017 a M. L. dne 14. 6. 2017. V soudem stanovené lhůtě 2 týdnů od doručení přípisu a ani kdykoliv později do současné chvíle však synové stěžovatelky na přípis nereagovali a požadované skutečnosti, jež jsou podmínkou jejich procesního nástupnictví v nynějším řízení, nesdělili. Z údaje o místě jejich bydliště však lze dovodit, že v rozhodné době se stěžovatelkou v domácnosti nežili. Ani údaj o tom, že by stěžovatelčin syn O. K. byl osobou mající nárok na sirotčí důchod z obsahu správního spisu, ani z jakéhokoliv jiného soudu dostupného podkladu nevyplývá. Nejvyšší správní soud tedy uzavřel, že pozůstalí synové nejsou osobami splňujícími podmínky vyplývající z § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, tedy ani nemohou být procesními nástupci stěžovatelky v probíhajícím řízení o kasační stížnosti.

[13] Z právě uvedeného je zřejmé, že v průběhu řízení o kasační stížnosti stěžovatelka ztratila způsobilost být účastníkem řízení, která je jednou z podmínek řízení na straně účastníka, k jejichž splnění soud přihlíží kdykoliv za řízení (§ 103 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.). Současně zde není žádná osoba, s níž by bylo možno jako se stěžovatelčiným procesním nástupcem v tomto řízení pokračovat. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. kasační stížnost odmítl.

[14] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud za použití ustanovení § 60 odst. 3 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

[15] Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. zástupci, který byl stěžovatelce soudem ustanoven k ochraně jejích práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Stěžovatelce soud pro řízení o kasační stížnosti usnesením ze dne 17. 8. 2016, čj. 8 Ads 164/2016-27, ustanovil JUDr. Alenu Porostlou, advokátku. Ta ve věci učinila tři úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b), c) a d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) spočívající v první poradě s klientkou včetně převzetí a přípravy zastoupení dne 29. 8. 2016, další poradě s klientkou přesahující jednu hodinu dne 22. 9. 2016 (jejichž uskutečnění doložila potvrzeními podepsanými stěžovatelkou) a doplnění kasační stížnosti. Za jeden úkon právní služby zástupkyni stěžovatelky náleží mimosmluvní odměna ve výši 1 000 Kč (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3. advokátního tarifu), která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Celková výše odměny ustanovené zástupkyně činí 3 900 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto usnesení.

[16] Uplatnila-li ustanovená zástupkyně též odměnu za přípravu a převzetí věci dne 11. 4. 2016 ve výši 1 000 Kč a paušální náhradu s tímto úkonem související ve výši 300 Kč, tyto nároky jí nelze přiznat, neboť byl-li advokát účastníku ustanoven soudem, je příprava a převzetí zastoupení součástí úkonu spočívajícího v první poradě s klientem; tu prokazatelně zástupkyně uskutečnila dne 29. 8. 2016 (viz výše).

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 25. července 2017

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu